

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อให้สามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพอย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยต้องการให้ประชากรของประเทศสามารถร่วมมือและแข่งขันกับประชาคมโลกอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม จึงได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของไทยที่เป็นกรอบหลักในการทำการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยมุ่งกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งมุ่งหวังจะให้เป็นการเพิ่มประสิทธิผลในการจัดการศึกษาและตอบสนองความต้องการของชุมชน ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตราที่ 39 ที่ระบุว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง...”

แนวคิดในการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาส่งผลให้สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านการเงิน ด้านการบริหารงานบุคคล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ได้รับมอบอำนาจ ความรับผิดชอบตามภารกิจและมีอิสระในการบริหารจัดการตามกฎหมาย ดังนั้น พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งที่จะบริหารจัดการศึกษาให้การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายได้ เพราะพฤติกรรมการบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ รวมทั้งทักษะของผู้บริหารของแต่ละบุคคลที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 ข : 1) และภารดี อนันต์นาวิ (2552 : 280-281) งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งต้องส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการเป็นหลัก รวมทั้ง นำพาบุคลากรในสถานศึกษาให้พร้อมที่จะดำเนินงานการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและการดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการจะต้องมีหลักการและวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความคล่องแคล่วในการบริหาร คือ สถานศึกษาบริหารงานวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น การบริหารและการจัดการศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพภายใน และพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุน การพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและของบุคคล ครอบครัวและองค์กร หน่วยงานและสถานบันอื่นๆ อย่างกว้างขวาง อย่งไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลต้องปรับให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป

พฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารงานวิชาการ 17 ด้าน ตามขอบข่ายงานและภารกิจตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ ซึ่งการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีบทบาทและหน้าที่บริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยการจัดการ ติดตาม กำกับดูแล สนับสนุน ประสานงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับสถานศึกษาและผู้เรียน แต่พบว่า คุณภาพการศึกษาในภาพรวมของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นคะแนนสอบมาตรฐาน O-NET และ PISA มีผลคะแนนสอบมีแนวโน้มลดลงและต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ยกเว้น อินโดนีเซีย มีการปรับโครงสร้างเวลาเรียนและเกณฑ์การจบการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไม่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาและผู้ใช้หลักสูตรมีเครื่องมือวัดและประเมินผลตามตัวชี้วัด เป็นการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ที่เน้นการวัดและประเมินผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนส่งผลต่อการจัดการศึกษาในการนำหลักสูตรไปใช้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และใช้การนิเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1, 2554 : 6-13)

การบริหารงานวิชาการขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนดความอยู่รอดและความเจริญเติบโตของสถานศึกษา ซึ่งภาวะผู้นำที่นิยมและกล่าวถึงกันมากในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) แบบสและอโวลิโอ (Bass & Avolio, 1994 : 52) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตาม โดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4 ประการ หรือที่เรียกว่า “4I” (Four I’s) ดังนี้ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญและต้องการอย่างยิ่งในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนอย่างในปัจจุบัน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเน้นความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีการกระจายอำนาจ มีคุณธรรม และกระตุ้นผู้อื่นให้มีความเป็นผู้นำทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของเวเบอร์ (Weber) ที่พบว่า ความมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง (Strong leadership) ของผู้บริหารเป็นคุณลักษณะสำคัญของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ (Successful school) (ประยูทธ ชูสอน, 2547 : 28-34)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีสถานศึกษาในสังกัด 195 แห่ง การปฏิรูปการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 ได้มีการปรับเปลี่ยนให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลและกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาเกิดความรวดเร็ว มีความคล่องตัว มีเอกภาพและประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการตัดสินใจให้สอดคล้องเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น และเกิดประโยชน์ต่อทางราชการยิ่งขึ้นไป ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน และสามารถพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง แต่ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551 : 61-62) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเร่งการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้มีแนวนโยบายการส่งเสริมผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และตามแนวปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้ดำเนินการจัดการอบรมหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้กับผู้บริหารและครูเพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา และการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระ แต่พบว่ายังไม่สามารถจัดการอบรมให้กับผู้บริหารกับครูได้ครบถ้วน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงการศึกษาและการบริหารจัดการงานต่างๆ ของสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 : ม.ป.ป. : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จนั้น พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกมานั้นสามารถจูงใจ สร้างความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารสถานศึกษา การอุทิศตนแก่งานเพื่อให้เป้าหมายของสถานศึกษาบรรลุ และการจูงใจผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติอย่างเต็มกำลัง การปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความรู้ความสามารถ และยังไม่เคยมีใครศึกษามาก่อน จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรม การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนา ส่งเสริมเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ความสำคัญของการวิจัย

การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการ จะทำให้รู้ข้อมูลพื้นฐานด้านระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และระดับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบาย และกลยุทธ์ร่วมกันเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 195 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกประชากรกลุ่มข้างต้น เพราะประชากรกลุ่มนี้มีหน้าที่โดยตรงในการบริหารงานวิชาการและการบริหารจัดการสถานศึกษา

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 130 คน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยเลือกจากประชากรตามตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1977 : 608-610) ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มี 4 ด้าน ดังนี้

2.1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

2.1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

2.1.3 ด้านการกระตุ้นปัญญา

2.1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการ มี 3 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

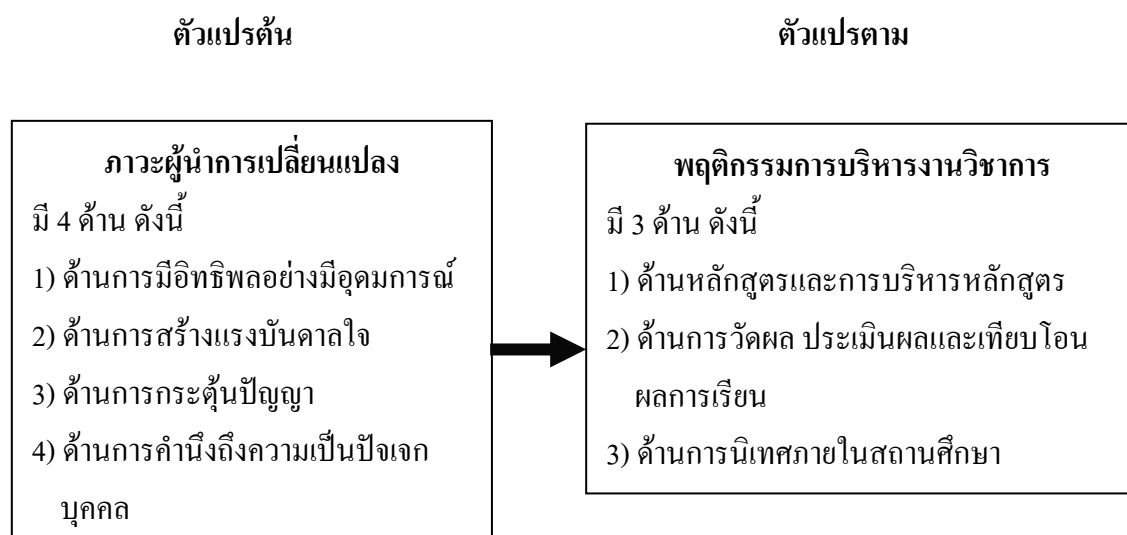
2.2.2 ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

2.2.3 ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรม การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยผู้วิจัยได้ยึดตามทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามี 4 ด้าน ของแบสและอโวลิโอ (Bass & Avolio, 1994 : 2) ดังนี้ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นปัญญา และ 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการ ได้มาจากการสังเคราะห์ตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 28 - 29) ; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 ข : 1) ;

จันทร์ธานี สงวนนาม (2551 : 145) ; รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2551 : 30) ; กมล ภูประเสริฐ (2547 : 9 - 17) และชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2546 : 22) ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และ 3) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การศึกษาความสัมพันธ์ หมายถึง การหาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) เป็นสถิติที่ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัวแปรที่เรียกว่าตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ อิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตามโดยเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานและผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา จูงใจให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของสถานศึกษาและสังคมตามแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลซึ่งวัดได้จากความคิดเห็นของครูหัวหน้างานวิชาการจากแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ

2.1 การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่แสดงพฤติกรรมให้เห็นเป็นแบบอย่างผู้นำให้กับครูจนเป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา และทำให้ผู้ตามเกิดการ

ยอมรับ เชื่อมั่น ภาคภูมิใจและไว้วางใจในความสามารถของผู้นำเมื่อได้ร่วมงาน มีการกระตุ้นให้ ผู้ตามมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ประพุดิตตนให้เกิดประโยชน์ เสียสละ เพื่อประโยชน์ ส่วนรวมและผู้อื่น เน้นความสำคัญในเรื่องอุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม มีความกล้าเผชิญปัญหาที่ จะเอาชนะอุปสรรค มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน เห็นคุณค่าในตนเอง มีศีลธรรม และจริยธรรม

2.2 การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่แสดงพฤติกรรมให้เห็นเป็น กระบวนการที่จูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตาม โดยการสร้างแรงจูงใจภายใน มีการสร้างเจตคติที่ ดีและการคิดในแง่บวก มีการตั้งมาตรฐานในการทำงานสูงและท้าทาย มีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถ บรรลุเป้าหมายได้ ทำให้ผู้ตามรู้สึกว่าคุณค่า เปิดโอกาสให้ผู้ตามแสดงความรู้ความสามารถ และสามารถกระตุ้น ให้กำลังใจ ยกย่อง ชมเชยผู้ตามให้สามารถจัดการกับปัญหา รวมทั้งทำให้ผู้ตาม เห็นความสำคัญของภารกิจที่ได้รับมอบหมายโดยผู้นำจะแสดงให้เห็นถึงการอุทิศตนเองเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวม เพื่อวิสัยทัศน์และเป้าหมายของงานให้บรรลุผลสำเร็จ

2.3 การกระตุ้นปัญญา หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่แสดงพฤติกรรมให้เห็นใน การจัดการหรือกระบวนการกระตุ้นให้ผู้ตาม ตระหนักถึงปัญหาและต้องการหาแนวทางการแก้ปัญหา ใหม่ๆ มองปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทายและเปิด โอกาสที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่า เดิม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้มีการคิดวิเคราะห์ปัญหา มีการตั้งสมมติฐาน การเปลี่ยนกรอบ การมองปัญหา การเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ และแสดงความคิดเห็น โดยการใช้ เหตุผลและข้อมูลหลักฐานให้กำลังใจในการแก้ปัญหาคด้วยวิธีการใหม่ๆ สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ตาม ว่าปัญหาทุกอย่างต้องมีวิธีแก้ไข

2.4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่แสดงพฤติกรรม ให้เห็นโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ในฐานะผู้นำจะเห็นถึงความต้องการเป็นรายบุคคล และเอาใจใส่เป็นพิเศษ สามารถแนะนำและให้คำปรึกษา ส่งเสริม สนับสนุนผู้ตามให้พัฒนาตนเอง มีการติดต่อเป็นรายบุคคล มีการวิเคราะห์ความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล มีการเอา ใจเขามาใส่ใจเรา เปิดโอกาสให้ผู้ตามมีการเรียนรู้สิ่งใหม่ มีการกระจายอำนาจในการมอบหมายงาน ให้ผู้ตาม มีเทคนิคการมอบหมายงานโดยผู้นำจะมีคุณลักษณะสำคัญในด้านความเข้าใจในความ แตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ

3. พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ระดับการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา กระทำหรือปฏิบัติที่ปรากฏออกมาตามอำนาจหน้าที่ให้ครูผู้สอนสังเกตเห็นในกระบวนการการ บริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยการจัดการ ติดตาม กำกับ ควบคุม นิเทศ สนับสนุน และประสานงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานวิชาการ

โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนตาม ขอบข่ายและภารกิจของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและการ บริหารหลักสูตร 2) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และ 3) ด้านการนิเทศ ภายในสถานศึกษา ซึ่งวัดได้จากความคิดเห็นของครูหัวหน้างานวิชาการจากแบบสอบถามประมาณ ค่า 5 ระดับ

3.1 พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่กระทำหรือปฏิบัติที่ปรากฏออกมาตามอำนาจหน้าที่ให้ครูผู้สอน สังเกตเห็นในการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ได้แก่ ชั้นเตรียมการศึกษา สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและการจัดระบบ เป็นการวางแผนการใช้หลักสูตรโดยการตรวจสอบ หลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ เช่น บุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การจัดทำโครงการสอน การดำเนินงาน เกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรชั้น ดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปใช้โดยการประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับหลักสูตร การปฐมนิเทศนักเรียน การจัดทำคู่มือครู การจัดตารางสอน การจัดครูเข้าสอน การจัด สิ่งอำนวยความสะดวก การฝึกงาน และขั้นการประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อทำ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สามารถพัฒนาความรู้ เจตคติและทักษะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

3.2 พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผล การเรียน หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่กระทำหรือปฏิบัติที่ปรากฏออกมาตามอำนาจหน้าที่ให้ ครูผู้สอนสังเกตเห็นในการดำเนินการเกี่ยวกับระเบียบการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผล การเรียน ได้แก่ การกำหนดนโยบายและการวางแผนเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผลและการเทียบ โอนผลการเรียน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการสอบ การส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความรู้ ทางการวัดและประเมินผล การกำหนดแนวปฏิบัติการวัดผลที่หลากหลาย การพัฒนาเครื่องมือให้ได้ มาตรฐาน รวมทั้งจัดทำแผนการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา รวมทั้ง ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งในด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด ผลการประเมินจะช่วยให้ครูผู้สอนรู้ข้อบกพร่องหรือความก้าวหน้าของผู้เรียน และรายงานผลการ เรียนรู้ให้ผู้ปกครอง สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ รวมทั้งให้มีการเทียบ โอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากสถานศึกษาอื่น

3.3 พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการด้านกรณีพิเศษภายในสถานศึกษา หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่กระทำหรือปฏิบัติที่ปรากฏออกมาตามอำนาจหน้าที่ให้ครูผู้สอนสังเกตเห็นในการดำเนินงานการจัดระบบกรณีพิเศษภายในสถานศึกษา ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศ การวางแผนและการจัดทำโครงการนิเทศ การดำเนินการนิเทศในรูปแบบที่หลากหลายตามแผนงานหรือโครงการ และติดตาม ประเมินผลการนิเทศ เพื่อปรับปรุง ส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน เป็นการเพิ่มพลังการปฏิบัติงานของครูผู้สอน และประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ในการพัฒนาระบบนิเทศภายในสถานศึกษา

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

5. ครูหัวหน้างานวิชาการ หมายถึง ครูที่เป็นหัวหน้างานวิชาการหรือได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย อำเภอท่าเรือ อำเภอนครหลวงอำเภอบางปะหัน อำเภอบ้านแพรก อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอภาชี อำเภอมหาราช อำเภอวังน้อย และอำเภอกุทัย

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีความสัมพันธ์กัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบวาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. สามารถนำไปพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3. สามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป